

Oscar Wilde / Jak je důležité míti Filipa

The Importance of Being Earnest

© Vojtěch Ripka – Jitro, 2004

Cover & Design © Vojtěch Ripka – Jitro, 2004

ISBN 80-903106-3-X

PŘEDMLUVA

Komedie *Jak je důležité mít Filipa* patří k mistrovským kouskům v tvorbě Oscara Wilda. Rozesmává publikum už víc než století. A nepotřebuje k tomu žádné speciální efekty, žádnou přepychovou výpravu – vystačí si jen s jazykem. Pro Wilda to byl ten nejučinnější prostředek, kterým lze okouzlit. Jednou dokonce prohlásil, že je daleko těžší o věci mluvit, než ji udělat. Udělat ji prý umí každá loutka, popsat ji dokáže pouze básník. I v této komedii se tedy stále mluví. A není důležité, co se říká, ale jak se to říká. Důležitý je výraz, slovní hříčka, skvělý paradox. Důležitý je styl. Proto se nesmíme divit, že Wildovy postavy mluví vlastně všechny podobně, stylem, který autor pokládal za nejefektivnější: mluví tak, jak on sám bavil společnost vyhlášených londýnských salónů. Snad žádný jiný styl by nemohl být formálně dokonalejší. Nedivme se pak, že Wildovy postavy jaksi nejsou skutečnými postavami se zajímavou psychologií, jejímuž rozboru by stálo za to se věnovat. Zdá se, že se jich snad nic nemůže dotknout – všechno se od nich odráží jako od lesklého povrchu.

Budeme-li se pokoušet pod tento vyleštěný povrch nahlédnout skulinami různých dobových a osobních narážek, kterých je komedie plná, nespatříme žádný idylický obrázek anglické salónní společnosti. Mnohem spíš uvidíme lidi ovládané spoustou předsudků a konvencí.

Neměli bychom zapomenout, že v době, kdy komedie sklízela téměř každý večer bouřlivý potlesk v londýnském West Endu, procházel Wilde velmi nešťastným obdobím svého života. Stál třikrát před soudem, který ho nakonec usvědčil z „hrubé výtržnosti“, odsoudil na dva roky samoty a zbavil ho mnoha práv. Komedie *Jak je důležité mít Filipa* měla premiéru v únoru 1895 a už v květnu se za poníženým Wildem zavřely dveře cely. Jako by to byl další z Wildových paradoxů: autora tak ležerní, bezstarostné a laskavé komedie čekal v době jejího uvedení tragický životní zlom. Kvůli rozhodnutí soudu a veřejnému skandálu byla komedie po 66 reprízách stažena z repertoáru. Začala se spolu s dalšími Wildovými hrami opět hrát až v roce 1902, tedy až po Wildově smrti.

Wilde napsal svoji komedii původně ve čtyřech dějstvích. V této podobě se ovšem nedočkala ani první inscenace. Už během zkoušek přemluvil dramaturg a herec George Alexander Wilda k tomu, aby hru zkrátil. Wilde svolil, ač nerad, a vyškrtl krom jiného hlavně scény, kde pan Gribbsby přijede vymoci na Algernonovi, údajném Filipovi, dluhy. Původní verze se dlouhá léta nehrála a ani nebyla vydána. K obojímu došlo až v roce 1957, nicméně i nadále se dramaturgové při inscenování uchylují spíš ke zkrácené, trojaktové verzi. My jsme se rozhodli přeložit a vydat dílo kompletní – tak, jak vyšlo z pera samotného Wilda.

Osoby

John Worthing

Algernon Moncrieff

Chasuble, farář

Merriman, sluha

Lane, sluha

lady Bracknellová

Gvendolína Fairfaxová

Cecílie Cardewová

slečna Prismová, guvernanta

pan Gribbsby, advokát

Moulton, zahradník

The persons of the play

John Worthing, J.P.

Algernon Moncrieff

Rev. Canon Chasuble, D.D.

Merriman, Butler

Lane, Manservant

Lady Bracknell

Hon. Gwendolen Fairfax

Cecily Cardew

Miss Prism, Governess

Mr. Gribbsby, Solicitor

Moulton, Gardener

I. JEDNÁNÍ

Salón v Algernonově bytě na Half-Moon Street, západní Londýn. Pokoj je zařízen s přepychem a uměleckým vkusem. Z vedlejšího pokoje se ozývají tóny klavíru.

(Lane připravuje odpolední svačinu, a když budba dozní, vstoupí Algernon.)

ALGERNON: Poslouchal jste, co jsem hrál, Lane?

LANE: Ne, pane. Připadalo by mi to neslušné.

ALGERNON: To mne opravdu mrzí, o moc jste přišel. Sice se občas spletu – do správné klávesy se umí trefit kdekdo – ale mám úžasný výraz. Jsem totiž velmi citlivý. Uměním musí člověk žít!

LANE: Jistě, pane.

ALGERNON: A když už mluvíme o umění žít, máte už ty okurkové chlebičky pro lady Bracknellovou?

LANE: Ano, pane.

(Podá Algernonovi táč s chlebičkami.)

ALGERNON: *(Problíží si chlebičky, dva si vezme a usadí se na pobovce.)*

Mimochodem, díval jsem se vám do účtů a podle záznamů bylo ve čtvrtek večer, když jsem večerel s lordem Shoremanem a panem Worthingem, zkonsumováno osm lahví šampaňského.

LANE: Přesně tak, pane. Odepsal jsem osm a půl lahve.

ALGERNON: Nejde mi do hlavy, proč všichni sluhové nezadaných mužů v jednom kuse pijí šampaňské. Čím to jenom může být? Ptám se čistě pro informaci.

LANE: Řekl bych, že to je tou prvotřídní kvalitou, pane. Vypozoroval jsem, že v domácnostech ženatých mužů je šampaňské jen zřídkakdy kvalitní.

ALGERNON: Zachraň se kdo můžeš! To má manželství opravdu tak demoralizující účinek?

LANE: Podle mě může manželství udělat člověku dobře, pane. Osobně s ním ale mám jen velmi málo zkušeností. Byl jsem ženatý jen jednou, a to v důsledku jistého zmatení pojmů mezi mnou a jednou mladou osobou.

ALGERNON: *(vlažně)*

Myslím, že váš rodinný život není až tak zajímavé téma, Lane.

LANE: Máte pravdu, pane. Sám o něm taky nikdy nepřemýšlím.

ALGERNON: Přirozeně. Můžete jít, Lane, děkuji.

LANE: Děkuji, pane.

(Chce odejít.)

ALGERNON: Moment! Ještě mi podejte jeden chlebiček.

ACT I

Morning-room in Algernon's flat in Half-Moon Street, London, W. The room is luxuriously and artistically furnished. The sound of a piano is heard in the adjoining room.

(Lane is arranging afternoon tea on the table, and after the music has ceased, Algernon enters.)

ALGERNON: Did you hear what I was playing, Lane?

LANE: I didn't think it polite to listen, sir.

ALGERNON: I'm sorry for that, for your sake. I don't play accurately – any one can play accurately – but I play with wonderful expression. As far as the piano is concerned, sentiment is my forte. I keep science for Life.

LANE: Yes, sir.

ALGERNON: And, speaking of the science of Life, have you got the cucumber sandwiches cut for Lady Bracknell?

LANE: Yes, sir.

(Hands them on a salver.)

ALGERNON: *(Inspects them, takes two, and sits down on the sofa.)*

Oh!... by the way, Lane, I see from your book that on Thursday night, when Lord Shoreman and Mr. Worthing were dining with me, eight bottles of champagne are entered as having been consumed.

LANE: Yes, sir; eight bottles and a pint.

ALGERNON: Why is it that at a bachelor's establishment the servants invariably drink the champagne? I ask merely for information.

LANE: I attribute it to the superior quality of the wine, sir. I have often observed that in married households the champagne is rarely of a first-rate brand.

ALGERNON: Good heavens! Is marriage so demoralising as that?

LANE: I believe it is a very pleasant state, sir. I have had very little experience of it myself up to the present. I have only been married once. That was in consequence of a misunderstanding between myself and a young person.

ALGERNON: *(Languidly.)*

I don't know that I am much interested in your family life, Lane.

LANE: No, sir; it is not a very interesting subject. I never think of it myself.

ALGERNON: Very natural, I am sure. That will do, Lane, thank you.

LANE: Thank you, sir.

(Lane moves to go out.)

ALGERNON: Ah! ... just give me another cucumber sandwich.

LANE: Prosím, pane. *(Vrátí se, podá Algernonovi chlebiček a odejde.)*

ALGERNON: Laneovy názory na manželství jsou poněkud nekonvenční. To opravdu nechápu. Když nám služebnictvo nedává dobrý příklad pro život, k čemu ho pak máme? Tyhle nižší třídy snad nemají žádný smysl pro mravní odpovědnost. *(Vstoupí Lane.)*

LANE: Pan Filip Worthing.
(Vstoupí Jack. Lane odejde.)

ALGERNON: Jak se máš, Filipe? A proč jsi přijel do města?

JACK: Za zábavou, samozřejmě. Kvůli čemu jinému by se člověk vůbec někam honil? Jak vidím, už zas máš plnou pusou, Algy!

ALGERNON: *(odměřeně)*

Mám za to, že v dobré společnosti je zvykem dát si v pět odpoledne něco malého k zakousnutí. Kde jsi byl od minulého čtvrtka?

JACK: *(Posadí se na pohovku.)*
Jel jsem na venkov.

ALGERNON: A to se tam nenudíš?

JACK: *(Sundává si rukavice.)*

Ve městě člověk baví sám sebe. Na venkově baví druhé. Nuda k uzoufání.

ALGERNON: A komu ses staral o zábavu?

JACK: *(lehce afektovaně)*

Komu asi? Sousedům, sousedům z okolí...

ALGERNON: A copak to tam u vás ve Shropshiru máš za sousedy?

JACK: Jsou dokonale nemožní! Vůbec se s nimi nebavím.

ALGERNON: To tedy musí být zábava k popukání!

(Vstane a vezme si další chlebiček.)

Vaše rodina je celá ze Shropshiru, ne?

JACK: Cože? Ze Shrophiru? Ovšem. Páni! Na co tu máš tolik šálků? A proč ty chlebičky? Nežiješ si na svůj věk trochu nad poměry? Čekáš někoho na svačinu?

ALGERNON: Jen tetu Augustu s Gvendolínou.

JACK: To se dokonale hodí.

ALGERNON: Hm, to jistě. Jenomže tetu Augusta asi nebude zrovna nadšená, až tě tady uvidí.

JACK: Smím vědět proč?

LANE: Yes, sir. (*Returns, hands plate and goes out.*)

ALGERNON: Lane's views on marriage seem somewhat lax. Really, if the lower orders don't set us a good example, what on earth is the use of them? They seem, as a class, to have absolutely no sense of moral responsibility.
(*Enter Lane.*)

LANE: Mr. Ernest Worthing.
(*Enter Jack. Lane goes out.*)

ALGERNON: How are you, my dear Ernest? What brings you up to town?

JACK: Oh, pleasure, pleasure! What else should bring one anywhere? Eating as usual, I see, Algy!

ALGERNON: (*Stiffly.*)

I believe it is customary in good society to take some slight refreshment at five o'clock. Where have you been since last Thursday?

JACK: (*Sitting down on the sofa.*)
In the country.

ALGERNON: What on earth do you do there?

JACK: (*Pulling off his gloves.*)

When one is in town one amuses oneself. When one is in the country one amuses other people. It is excessively boring.

ALGERNON: And who are the people you amuse?

JACK: (*Airily.*)

Oh, neighbours, neighbours.

ALGERNON: Got nice neighbours in your part of Shropshire?

JACK: Perfectly horrid! Never speak to one of them.

ALGERNON: How immensely you must amuse them!
(*Goes over and takes sandwich.*)

By the way, Shropshire is your county, is it not?

JACK: Eh? Shropshire? Yes, of course. Hallo! Why all these cups? Why cucumber sandwiches? Why such reckless extravagance in one so young? Who is coming to tea?

ALGERNON: Oh! merely Aunt Augusta and Gwendolen.

JACK: How perfectly delightful!

ALGERNON: Yes, that is all very well; but I am afraid Aunt Augusta won't quite approve of your being here.

JACK: May I ask why?